

ΤΟ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙ

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα της Selma Lagerlöf (1891): Gösta Berlings saga.

Μετάφραση : Οδυσσέας Παπαθανασίου

Ανήμερα των Χριστουγέννων, η ταγματάρχισσα Samzelius δίνει ένα μεγάλο γεύμα στο Ekeby.

Σαν οικοδέσποινα που είναι, κάθεται με αίγλη και λαμπρότητα στην κορυφή του τραπεζιού που στρώθηκε για πενήντα καλεσμένους. Δεν φοράει την κοντή δερμάτινη γούνα, ούτε τη ριγωτή μάλλινη φούστα και δεν κρατάει την πήλινη πίπα της. Το μεταξωτό φόρεμά της θροίξει, πάνω της, το χρυσάφι πέφτει βαρύ πάνω στα γυμνά χέρια της και τα μαργαριτάρια καλύπτουν τον άσπρο λαιμό της.

Πού είναι άραγε οι καβαλιέροι; Πού είναι αυτοί που ήπιαν στην υγεία των νέων αφεντικών του Ekeby, μέσα από το γανωμένο μπακιρένιο καζάνι στο μαύρο πάτωμα του σιδηρουργείου;

Στην κόχη, εκεί κοντά στο τζάκι, σ' ένα ξεχωριστό τραπέζι, κάθονται οι καβαλιέροι. Τούτη την ημέρα δεν υπάρχει χώρος γι' αυτούς στο μεγάλο τραπέζι. Εκεί στη γωνία που κάθονται, το φαγητό πάει αργά, το κρασί τσιγκουνεμένα, και οι ματιές των ωραίων γυναικών δε φτάνουν. Τα χωρατά του Gösta δεν τ' ακούει κανένας από εκεί.

Μα οι καβαλιέροι είναι σαν ήμερα άλογα, σαν χορτάτα αγρίμια. Η νύχτα τους έδωσε μόνο μιας ώρας ύπνο, ύστερα πήγαν στον όρθρο, φωτισμένοι από λαμπάδες και αστέρια. Είδαν το όρθρο, άκουσαν τις χριστουγεννιάτικες μελωδίες, τα πρόσωπά τους μεταμορφώθηκαν σε χαμογελαστά παιδικά πρόσωπα. Ξέχασαν τη χριστουγεννιάτικη νύχτα στο σιδηρουργείο, όπως ξεχνάει κανείς ένα απαίσιο όνειρο.

Μεγάλη και ισχυρή είναι ταγματάρχισσα στο Ekeby. Ποιος τολμάει να σηκώσει το χέρι του για να τη χτυπήσει, ποιος τολμάει να βγάλει γλώσσα και να γίνει μάρτυρας εναντίον της; Σίγουρα όχι οι φτωχοί καβαλιέροι που για πολλά χρόνια τους ταΐζει και τους κοιμίζει στη στέγη της. Τους βάζει όπου τη βολεύει, μπορεί να τους κλείσει και την πόρτα, όταν το θέλει, και δεν έχουν το κουράγιο ν' αποφύγουν τη βία που ασκεί πάνω τους. Θεέ, ελέησε τις ψυχές τους! Μακριά απ' το Ekeby, δεν μπορούν να ζήσουν.

Στο μεγάλο τραπέζι, όλοι το απολαμβάνουν: τα μάτια της Marianne Sinclaires σπινθηροβολούν κι ακούγεται το χαμηλόφωνο γέλιο της χαρούμενης κόμισσας Dogna.

Στους καβαλιέρους, όμως, έπεσε κατήφεια. Δεν θα ήταν πρόπον, αυτοί που δίνουν και τη ζωή τους για την ταγματαρχίνα, να κάθονται στο μεγάλο τραπέζι των καλεσμένων; Τι ταπεινώση είναι αυτή, με το τραπέζι στην κόχη του τζακιού; Λες και οι καβαλιέροι δεν αξίζουν να κάνουν παρέα με καλύτερο κόσμο!

Η ταγματαρχίνα καμάρωνε, καθισμένη ανάμεσα στον κόμη Borg και τον πρωτοπρεσβύτερο Bro. Οι καβαλιέροι κρεμούσαν τα κεφάλια τους σαν παιδιά που τα 'χουν απαρνηθεί. Στο μεταξύ, ξυπνούν μέσα τους οι σκέψεις της νύχτας.

Τα παρορμητικά αστεία και τα ευχάριστα ψέματα άρχισαν να ζωντανεύουν στο απομονωμένο τραπέζι, σαν να επρόκειτο για συνεσταλμένους επισκέπτες. Η οργή και οι υποσχέσεις της νύχτας ξανάρχονται στα μυαλά τους. Ο γαιοκτήμονας Julius αστειεύεται με νόημα μαζί με το γεροδεμένο λοχαγό Kristian Bergh, ότι οι τηγανητές μπεκάτσες που σερβίρονται τώρα στο μεγάλο τραπέζι δεν φτάνουν για όλους του καλεσμένους, αλλά κανείς δεν γελάει με το αστείο του.

«Δεν φτάνουν», λέει. «Ξέρω πόσες ψώνισαν. Ξέρουν όμως τι θα κάνουν, λοχαγέ Kristian, γιατί κάποιος τους συμβούλεψε κι έχουν τηγανίσει κουρούνες για εμάς εδώ στο μικρό τραπέζι.»

Μα τα χείλη του λοχαγού Beerencreutz παραείναι ευγενικά κάτω απ' τα τραχιά μουστάκια του για να χλευάσουν το φαγητό, κι ο Gösta όλη τη μέρα φαίνεται σαν να θέλει να κάνει φόνο.

«Δηλαδή, το φαγητό των καβαλιέρων δεν θα είναι σίγουρα όλο καλό;» ρωτάει.

Τότε φτάνει στο μικρό τραπέζι, μια παραγεμισμένο πιατέλα με τηγανητές μπεκάτσες.

Αλλά ο λοχαγός Kristian είναι εξοργισμένος. Απεχθάνεται τις κουρούνες, αυτά τα απαίσια πουλερικά, μισεί το κράξιμό τους. Το μίσος του είναι τόσο σκληρό, που το φθινόπωρο έριχνε πάνω του ένα μακρύ γυναικείο φόρεμα κι έδενε μια μαντίλα στο κεφάλι του - δηλαδή γινόταν αντικείμενο χλευασμού- μόνο και μόνο για να καταφέρει να τις πλησιάσει σε απόσταση βολής, την ώρα που αυτές τρώγανε σπόρους στα χωράφια. Την άνοιξη, τις αναζητούσε όταν ζευγαρώνονταν στις κρύες πλαγιές και τις σκότωνε. Το καλοκαίρι, αναζητούσε τις φωλιές τους κι έβγαζε απ' αυτές τα μικρά, άφτερα νεογνά που τσίριζαν, ή έσπαζε τα αυγά που αυτές επώαζαν.

Τώρα τραβάει την πιατέλα με τις μπεκάτσες προς το μέρος του.

«Πιστεύεις ότι δεν τις αναγνωρίζω;» κομπάζει προς τον υπηρέτη. «Πρέπει να τις ακούσω να κρίζουν για να τις αναγνωρίσω; Στο διάολο! Προσφέρετε στο Kristian Berg κουρούνες; Να πάρει ο διάολος!»

Αμέσως μετά, παίρνει τις μπεκάτσες και τις πετάει στον τοίχο.

«Στο διάολο», φωνάζει τόσο δυνατά που το πάτωμα δονείται, «προσφέρετε στο Kristian Berg κουρούνες! Να πάρει ο διάολος!»

Και κατά τον ίδιο τρόπο, όπως συνήθιζε να εκσφενδονίζει τα ανυπεράσπιστα κουρουνάκια πάνω στους βράχους, έτσι και τώρα πετούσε μία μετά την άλλη τις μπεκάτσες πάνω στον τοίχο.

Οι σάλτσες και τα λίπη πιτσιλίζουν πάνω του και κομμάτια πουλιών εξοστρακίζονται έξω από το πάτωμα.

Η πτέρυγα των καβαλιέρων πανηγυρίζει, αλλά ανάμεσα στα επιφωνήματα φτάνει στ' αφτιά των καβαλιέρων και η οργισμένη φωνή της ταγματαρχίνας:

«Πετάξτε τον έξω!» καλεί τους υπηρέτες,

Κανείς, όμως, δεν τολμάει να τα βάλει μαζί του. Πρόκειται για τον Kristian Bergh, το γεροδεμένο λοχαγό.

«Βγάλτε τον έξω!»

Ακούει την κραυγή, και οργισμένος γυρίζει προς την ταγματαρχίνα, όπως γυρνάει η αρκούδα από τον έναν αποτελειωμένο εχθρό της, στον άλλον επιτιθέμενο. Προχωράει προς το φθονερό τραπέζι. Τα βήματα του πελώριου άνδρα βροντούν βαριά πάνω στο πάτωμα. Στέκεται ακριβώς απέναντί της, τους χωρίζουν μόνο οι σανίδες του τραπεζιού.

«Βγάλτε τον έξω!» βρυχάται ακόμα μια φορά η ταγματαρχίνα.

Μα αυτός είναι εξοργισμένος, το ρυτιδωμένο του μέτωπο και οι χοντρές σφιχτές γροθιές του προκαλούν τρόμο. Είναι πελώριος και πολύ δυνατός. Καλεσμένοι και υπηρέτες τρέμουν και δεν τολμούν να τον αγγίξουν. Ποιος θα τολμούσε να τον αγγίξει, τώρα που είναι έξω φρενών;

Στέκεται απέναντι στην ταγματαρχίνα και τη δαχτυλοδείχνει απειλητικά.

«Εγώ πήρα την κουρούνα και την κοπάνησα στον τοίχο. Τι λες, δεν έκανα καλά;»

«Έξω από εδώ, λοχαγέ!»

«Λίγη ντροπή, παλιόγρια! Κερνάς τον Kristian Bergh κουρούνες; Θα έκανα καλά, αν έπαιρνα κι εσένα και τα εφτά σου διαβολεμένα...»

«Μην βρίζεις, που να πάρει ευχή... Kristian Bergh! Εδώ δεν βρίζει κανείς εκτός από εμένα.»

«Πιστεύεις ότι σε φοβάμαι, παλιόγρια μάγισσα; Πιστεύεις ότι δεν γνωρίζω πώς απόκτησες τα εφτά σιδηρουργεία;»

«Σιωπή, λοχαγέ!»

«Όταν πέθανε ο Altringer, τα έδωσε στον άνδρα σου, γιατί εσύ ήσουνα η ερωμένη του.»

«Θα σωπάσει αυτός;»

«Γιατί ήσουνα τόσο πιστή σύζυγος, Margareta Samzelius. Κι ο ταγματάρχης δέχτηκε τα εφτά σιδηρουργεία, σ' άφησε να τα διευθύνεις κι έκανε σαν να μην συμβαίνει τίποτα. Όλα αυτά ήταν ένα σατανικό έργο, μα τώρα έφτασε το τέλος σου.»

Η ταγματαρχίνα κάθεται κάτω, είναι χλωμή, είναι χλωμή και τρέμει, και με μια σιγανή και παράξενη φωνή επιβεβαιώνει: «Ναι, τώρα όλα τελειώνουν για εμένα, κι αυτό είναι δικό σου έργο, Kristian Bergh.»

Στον τόνο της φωνής της, ρίγησε ο λοχαγός Kristian, τα χαρακτηριστικά του προσώπου του παραμορφώνονται, και τα μάτια του γεμίζουν δάκρυα μεταμέλειας.

«Είμαι μεθυσμένος», φωνάζει, «δεν ξέρω τι λέω, δεν είπα τίποτα. Σκύλος και δούλος, δούλος και σκύλος της, δεν ήμουν τίποτε άλλο περισσότερο, εδώ και σαράντα χρόνια. Αυτή είναι η Margareta Celsing, αυτήν υπηρέτησα σ' όλη μου τη ζωή. Δεν λέω τίποτε κακό γι αυτήν. Πώς θα μπορούσα, άλλωστε, να πω κάτι κακό για την όμορφη Margareta Celsing; Είμαι ο σκύλος που φυλάει την πόρτα της, ο δούλος που κουβαλάει τα φορτία της. Μπορεί να με κλωστήσει, μπορεί να με χτυπήσει! Το βλέπετε, βέβαια, ότι σιωπώ και υπομένω. Την αγαπώ εδώ και σαράντα χρόνια, Πώς θα μπορούσα να πω κάτι κακό εναντίον της;»

Η σκηνή που εκτυλίσσεται είναι περίεργη. Ο λοχαγός πέφτει κάτω και γονατιστός εκλιπαρεί συγχώρεση. Κι όπως εκείνη κάθεται στην άλλη πλευρά του τραπεζιού, γονατιστός πάει γύρω από το τραπέζι μέχρι που να φτάσει κοντά της. Τότε, υποκλίνεται και φυλάει τον ποδόγυρο του φουστανιού της και το πάτωμα βρέχεται από τα δάκρυά του.

Όχι πολύ μακριά από την ταγματαρχίνα, κάθεται ένας μικρόσωμος, δυνατός άνδρας. Έχει πυκνό, απεριποίητο μαλλί, μικρά και λοξά μάτια και μυτερό πιγούνι. Μοιάζει με αρκούδα. Είναι ολιγομίλητος και προτιμά την ησυχία του, αφήνοντας τον υπόλοιπο κόσμο στη δική του ησυχία. Είναι ο ταγματάρχης Samselius.

Μόλις ακούει τις κατηγορίες του λοχαγού Kristian, σηκώνεται πάνω και μαζί του σηκώνονται η ταγματαρχίνα και όλοι οι καλεσμένοι. Οι γυναίκες κλαίνε από το φόβο γι' αυτό που τώρα θα συμβεί, οι άνδρες στέκονται ανήσυχοι και ο λοχαγός Kristian βρίσκεται στα πόδια της ταγματαρχίνας, φυλώντας τον ποδόγυρο του φουστανιού της βρέχοντας το πάτωμα με δάκρυα.

Τα δασύτριχα φαρδιά χέρια του ταγματάρχη σφίγγουν σιγά σιγά και το χέρι του σηκώνεται.

Μα η γυναίκα μιλάει πρώτη. Η φωνή της έχει βαρύ τόνο που δεν είναι ο συνηθισμένος της.

«Μ' έκλεψες», είπε ξεσπώντας. «Ηρθες σαν ληστής και με πήρες. Οι δικοί μου, μ' αναγκάσανε να γίνω γυναίκα σου, με σουβλιές και χτυπήματα, με στέρηση τροφής και βρισιές. Ύστερα εγώ σε μεταχειρίστηκα, όπως σου άξιζε.»

Η φαρδιά γροθιά του ταγματάρχη έσφιξε. Η ταγματαρχίνα κάνει πίσω τρία με τέσσερα βήματα και λέει:

«Τα ζωντανά χέλια γλιστρούν κάτω απ' το μαχαίρι, η πειθαναγκασμένη γυναίκα βρίσκει τον εραστή της. Θα με χτυπήσεις τώρα, γι' αυτό που συνέβηκε πριν είκοσι χρόνια; Γιατί δεν χτύπησες τότε; Δεν θυμάσαι πώς ζούσε εκείνος στο Ekeby κι εμείς στο Sjö; Δεν θυμάσαι πώς μας βοήθησε στη φτώχεια μας; Ανεβήκαμε στην άμαξά του, ήπιαμε το κρασί του. Κρύψαμε κάτι από εσένα; Οι υπηρέτες του δεν γίνανε υπηρέτες σου; Το χρυσάφι του δε βάραινε στις τσέπες σου; Δεν αποδεχθήκαμε τα εφτά σιδηρουργεία; Όταν κρατούσες το στόμα σου κλειστό και τα έπαιρνες, τότε έπρεπε να είχες χτυπήσει, Bernt Samzelius, τότε έπρεπε να είχες χτυπήσει.»

Ο άνδρας στρέφει το πρόσωπό του και κοιτάει όλους τους παρευρισκόμενους. Διαβάσει στα μάτια τους ότι της δίνουν δίκαιο, ότι όλοι έχουν πιστέψει, πως πήρε περιουσία και δώρα για τη σιωπή του.

«Δεν το γνώριζα αυτό», λέει και χτυπάει με το πόδι του στο πάτωμα.

«Ευτυχώς που τώρα το γνωρίζεις», συμπληρώνει η ταγματαρχίνα με διαπεραστική, ηχηρή φωνή. «Φοβόμουν μήπως πεθάνεις χωρίς να το μάθεις. Ευτυχώς που τώρα το γνωρίζεις, κι έτσι μπορώ να μιλάω ελεύθερα μαζί σου, μ' εσένα που υπήρξες αφέντης μου και δεσμοφύλακας. Μάθε τώρα, ότι σε κάθε περίπτωση υπήρξα δική του, κι εσύ μ' έκλεψες απ' αυτόν! Ας το μάθουν τώρα αυτό, όλοι, όσοι μ' έχουν διαβάλλει.

Είναι ο παλιός έρωτας που πανηγυρίζει στη φωνή της και λάμπει στα μάτια της. Μπροστά της, έχει τον άνδρα της με τη γροθιά σηκωμένη. Στα πρόσωπα των πενήντα καλεσμένων που έχει μπροστά της, διαβάσει το φόβο και την απέχθεια. Αισθάνεται ότι είναι η τελευταία στιγμή της εξουσίας της. Ωστόσο, δεν κρύβει τη χαρά της, αφού μπορεί να μιλήσει ελεύθερα για τις πιο γλυκές αναμνήσεις της ζωής της.

«Ήταν άνδρας, αληθινός άνδρας. Εσύ, ποιος ήσουν για να μεις ανάμεσά μας; Δεν είδα ποτέ μου αντάξίό του. Μου χάρισε ευτυχία, μου 'δωσε όλα τα καλά. Ευλογημένη η μνήμη του!»

Ο ταγματάρχης κατεβάζει το χέρι του, χωρίς να χτυπήσει – τώρα ξέρει πώς θα την τιμωρήσει.

«Έξω!» βρυχιέται, «έξω απ' το σπίτι μου!»

Εκείνη παραμένει ακίνητη.

Οι καβαλιέροι στέκονται γλομισασμένοι και κοιτιούνται μεταξύ τους. Όλα γίνονται σύμφωνα με όσα είχε πει ο μαυροντυμένος, χτες το βράδυ. Τώρα βλέπουν τις συνέπειες από τη μη ανανέωση του συμβολαίου της ταγματαρχίνας. Αν αυτό

αληθεύει, τότε η αλήθεια είναι μία, ότι η ταγματαρχίνα περισσότερο από είκοσι χρόνια έστελνε τους καβαλιέρους στην κόλαση, και το ίδιο ταξίδι, ήταν προαποφασισμένο και για αυτούς που απόμειναν. Ω, τη μάγισσα!

«Βγες έξω!» συνέχισε ο ταγματάρχης. «Να βγεις στο δρόμο, να ζητιανέψεις το ψωμί σου! Δεν θα χαρείς άλλο με τα χρήματά του, δεν θα μείνεις άλλο στα αγροκτήματά του. Έφτασε το τέλος της ταγματαρχίνας στο Ekeby. Αν τολμήσεις να πατήσεις το πόδι σου στο σπίτι μου, θα σε σκοτώσω!»

«Με διώχνεις απ' το σπίτι μου;»

«Δεν έχεις κανένα σπίτι. Το Ekeby είναι δικό μου.»

Ένα πνεύμα διστακτικότητας κυρίεψε την ταγματαρχίνα. Υποχωρεί προς την άκρη της πόρτας και αυτός την ακολουθεί από κοντά.»

«Εσύ, η κακοτυχία της ζωής μου» λέει με παράπονο, « έχεις και τη δύναμη να μου κάνεις αυτό;»

«Έξω, έξω!»

Στηρίζεται πάνω στο κούφωμα της πόρτας, ενώνει τις παλάμες της και φέρνει τα χέρια στο πρόσωπό της. Σκέφτεται τη μάνα της και μουρμουρίζει μέσα της:

«Μακάρι να σ' απαρνηθούν, όπως μ' έχουν απαρνηθεί, μακάρι να βρεθείς στο δρόμο, στη ψάθα! Αυτό ήταν, μέχρι εκεί. Μέχρι εκεί!»

Εκείνοι που βγήκαν μπροστά για να ηρεμήσουν τον ταγματάρχη Samzelius ήταν ο καλοκάγαθος γέρο – πρωτοπρεσβύτερος Bro και ο πρωτοδίκης Munkerud. Του είπαν, ότι το καλύτερο που είχε να κάνει, είναι ν' αφήσει στην άκρη όλες αυτές τις παλιές ιστορίες για να ξεχαστούν, να τ' αφήσει όλα όπως είναι, να ξεχάσει και να συγχωρέσει.

Αυτός τινάζει τα χέρια του απ' τους ώμους και μαλακώνει. Παραλίγο να γίνει απαίσιος, όπως είχε γίνει πριν λίγο ο Kristian Bergh.

«Δεν είναι καμιά παλιά ιστορία» φωνάζει. «Δεν ήξερα τίποτα μέχρι σήμερα. Δεν μου δόθηκε ποτέ η δυνατότητα να τιμωρήσω τη μοιχαλίδα.»

Πάνω σ' αυτήν την κουβέντα, σηκώνει η ταγματαρχίνα το κεφάλι της και ανακτά το χαμένο θάρρος της.

«Πρώτα θα φύγεις εσύ και μετά εγώ. Πιστεύεις ότι θα υποκύψω σ' εσένα;» λέει. Και ξεπροβάλλει από την πόρτα.

Ο ταγματάρχης δεν απαντάει, αλλά παρακολουθεί προσεκτικά την κάθε της κίνηση, έτοιμος να χτυπήσει, αν δεν μπορέσει να πατσίσει με άλλον τρόπο.

«Βοηθήστε με, καλοί μου κύριοι», φωνάζει, «να δέσουμε και να βγάλουμε έξω αυτόν τον άνδρα, μέχρι ν' ανακτήσει τα λογικά του! Θυμηθείτε ποια είμαι εγώ και ποιος είναι αυτός. Σκεφτείτε το, πριν υποκύψω σ' αυτόν! Εγώ διευθύνω όλα τα έργα του Ekeby, κι αυτός κάθεται όλη τη μέρα και ταΐζει τις αρκούδες στο κρησφύγετό τους. Βοηθήστε με, καλοί μου φίλοι και γείτονες! Αν με διώξουν, θα βουτηχτείτε στην αθλιότητα. Οι χωρικοί επιζούν χάρη στη δουλειά που τους δίνω για να ξυλεύουν τα δάση μου και να μεταφέρουν το κάρβουνο. Οι καρβουνιάρηδες ζουν με το να με προμηθεύουν κάρβουνο, οι περάτες με τη μεταφορά της ξυλείας μου. Εγώ είμαι αυτή που μοιράζει τις προσοδοφόρες δουλειές. Σιδηρουργοί, τεχνίτες και ξυλουργοί ζουν χάρη στις δουλειές που τους δίνω. Πιστεύετε ότι αυτός εκεί ο άνδρας, μπορεί να κρατήσει και να διευθύνει το έργο μου; Σας το λέω, αν με αναγκάσετε να φύγω, αφήνετε την ανέχεια και την πείνα να μπουν μέσα.»

Ένας σωρός χέρια σηκώθηκαν πάλι για να βοηθήσουν την ταγματάρχίνα, ενώ άλλα χέρια ακούμπησαν ελαφριά στους ώμους του ταγματάρχη για να τον μαλακώσουν.

«Όχι», λέει αυτός, «φύγετε! Ποιος θέλει να υπερασπιστεί τη μοιχαλίδα; Σας το λέω εγώ, εάν δεν φύγει με τη θέλησή της, θα τη σηκώσω στα χέρια μου και θα πάω να τη ρίξω στις αρκούδες μου»

Με αυτά τα λόγια, τα σηκωμένα χέρια βυθίζονται.

Τότε, στην έσχατη ανάγκη, η ταγματάρχίνα απευθύνεται στους καβαλιέρους.

«Θα επιτρέψετε κι εσείς, καβαλιέροι, να με διώξουν απ' το σπίτι μου! Σας άφησα ποτέ να παγώσετε μες στη βαρυχειμωνιά, σας αρνήθηκα ποτέ την πικρή μύρα και το γλυκό κρασί; Σας κράτησα ποτέ απ' το μισθό ή απ' τη δουλειά σας για τα ρούχα και τα ρούχα και το τροφή που σας έδωσα; Δεν παίζατε στα πόδια μου, απολαμβάνοντας τη μητρική μου στοργή; Δεν σύρατε το χορό μες στα σαλόνια μου; Δεν ήταν το κέφι και τ' αστεία το καθημερινό σας ψωμί; Καβαλιέροι, μην αφήνετε τούτον εδώ τον άνδρα, τη ατυχία της ζωής μου, να με διώξει από το σπίτι μου. Μη μ' εγκαταλείπετε για να γίνω ζητιάνια του δρόμου!»

Όσο λεγόταν αυτά, ο Gösta Berling απομακρύνθηκε απαρατήρητος απ' την παρέα του και πλησίασε μια όμορφη, μελαχρινή κοπέλα που είχε καθίσει στο μεγάλο τραπέζι.

«Εσύ σύχναζες στου Borg, πριν πέντε χρόνια Anna», είπε. «Ξέρεις αν αληθεύει ότι η ταγματάρχίνα είχε πει στην Ebba Bohna, ότι ήμουν ένας καθαιρεμένος παπάς;»

«Βοήθησε την ταγματάρχίνα, Gösta!», ήταν το μόνο που απάντησε η κοπέλα.

«Πρέπει να ξέρεις, ότι πριν απ' όλα, θέλω να ξεκαθαρίσω αν αυτή με θεωρεί φονιά.»

«Αχ, Gösta, τι σκέψεις είναι αυτές; Βοήθησέ την, Gösta, βοήθησέ την!»

«Δεν θέλεις ν' απαντήσεις, το βλέπω. Ο Sintram σίγουρα είχε πει την αλήθεια.» Κι ο Gösta γυρίζει στους καβαλιέρους. Δεν σηκώνει ούτε το δαχτυλάκι του για να βοηθήσει την ταγματαρχίνα.

Ω, τι αστοχία ήταν αυτή, να βάλει τους καβαλιέρους σε ξεχωριστό τραπέζι, στην κόχη του τζακιού; Τώρα οι σκέψεις της νύχτας ξύπνησαν στα μυαλά τους, στα πρόσωπά του φλογίζει η οργή που δεν είναι μικρότερη από αυτήν του ταγματάρχη.

Με άκαρδη σκληρότητα στέκονται ακίνητοι στις παρακλήσεις της.

Όλα αυτά που βλέπουν, δεν επιβεβαιώνουν τα χθεσινά;

«Φαίνεται ότι δεν της ανανεώθηκε το συμβόλαιο», ψιθυρίζει κάποιος.

«Να πας στο διάολο, παλιόγρια!» φωνάζει κάποιος άλλος.

«Εμείς οι ίδιοι, πρώτοι έπρεπε να σε βγάλουμε από τη πόρτα, και με όλο μας το δίκαιο.»

«Ανοησίες!» ξεφωνίζει τους καβαλιέρους ο αδύναμος παππούς Ederhard. «Δεν καταλαβαίνετε ότι ήταν ο Sintram;

«Φυσικά, καταλαβαίνουμε και το γνωρίζουμε, βέβαια!», απαντάει ο Julius, «μα τι περισσότερο; Δεν είναι αλήθεια, σε κάθε περίπτωση; Ο Sintram δεν υπηρετεί τις υποθέσεις του υποχθόνιου; Δεν τα βρήκαν μεταξύ τους;»

«Πήγαινε, Ederhard, πήγαινε να τη βοηθήσεις!» λένε περιγελαστικά. «Εσύ δεν πιστεύεις στην κόλαση. Πήγαινε!»

Ο Gösta Berling στέκεται μαρμαρωμένος, ούτε μια λέξη, ούτε μια κίνηση.

Όχι, από τούτη εδώ την απειλητική, ανήσυχη και μάχιμη πτέρυγα των καβαλιέρων δεν έχει καμιά βοήθεια η ταγματαρχίνα.

Οπισθοχωρεί πάλι προς την πόρτα και σηκώνει τα σταυρωμένα χέρια της μέχρι τα μάτια.

«Μακάρι να σ' απαρνηθούν, όπως μ' έχουν απαρνηθεί!» αναφωνεί προς τον εαυτό της, πικρά θλιμμένη. «Ας γίνει ο δρόμος σπίτι σου, και η ψάθα το κρεβάτι σου!»

Κι έτσι, βάζει το ένα χέρι της πάνω στην κλειδαριά της πόρτας αλλά το άλλο το τεντώνει ψηλά.

«Προσέξτε τώρα αυτό που μου συμβαίνει! Προσέξτε γιατί έρχεται και η δικιά σας ώρα! Θα μείνετε μόνοι, χωρίς εμένα, κι ο τόπος σας θα ερημώσει. Πώς θα σταθείτε στα πόδια σας χωρίς τη στήριξή μου; Εσύ, Melchior Sinclair με το βαρύ σου χέρι που το νιώθει καλά η γυναίκα σου, πρόσεχε! Εσύ, παπά του Broby, έρχεται η τιμωρία. Λοχαγίνα Uggla, κοίτα το σπίτι σου, η φτώχεια καταφτάνει! Εσείς, ωραίες και νέες γυναίκες, Elisabet Dohna, Marianne Sinclair, Anna Skjærnlök, μην

πιστεύετε ότι θα είμαι η μοναδική που πρέπει να φύγει από το σπίτι μου! Κι εσείς, όμορφοι καβαλιέροι! Μια καταιγίδα περνάει πάνω από τη χώρα. Θα καθαρίσει η γη από εσάς, οι μέρες σας πέρασαν, πέρασαν στ' αλήθεια. Δεν παραπονιέμαι για τον εαυτό μου, αλλά για εσάς, γιατί η καταιγίδα θα περάσει πάνω απ' τα κεφάλια σας, και ποιος θα σταθεί όρθιος, όταν εγώ θα έχω πέσει; Κι η καρδιά μου στενάζει για το φτωχό λαό. Ποιος θα δώσει δουλειά, όταν εγώ θα φύγω μακριά;»

Η ταγματάρχίνα ανοίγει την πόρτα, αλλά τότε, ο λοχαγός Kristian σηκώνει το κεφάλι του και λέει:

«Πόσον καιρό θα βρίσκομαι εδώ στα πόδια σου, Margareta Celsing; Δεν θα με συγχωρέσεις, για να μπορέσω να σηκωθώ και να παλέψω για εσένα;»

Τα λόγια αυτά φέρνουν τη ταγματάρχίνα σε δύσκολη θέση και μάχεται σκληρά με τον εαυτό της. Βλέπει ότι αν τον συγχωρέσει θα σηκωθεί και θα συγκρουστεί αμείλικτα με τον άνδρα της, κι αυτός που πιθανώς την αγαπούσε εδώ και είκοσι χρόνια, θα γίνει φονιάς.

«Να συγχωρέσω κι από πάνω, τώρα;» λέει, «Εσύ δεν φταις για τη δυστυχία μου, Kristian Bergh; Πήγαινε στους καβαλιέρους για να χαρείς το έργο σου!»

Έτσι έφυγε η ταγματάρχίνα. Έφυγε ήσυχη, αφήνοντας πίσω της τη φρίκη. Έπεσε, αλλά ακόμα και στην ταπείνωσή της δεν ξέμεινε από περηφάνια. Δεν βυθίστηκε στην αδύναμη θλίψη, παρά ακόμα και στα γηρατειά, πανηγύριζε για το νεανικό της έρωτα. Δεν βυθίστηκε στο παράπονο και στο αξιολύπητο κλάμα, όταν τ' άφηνε όλα πίσω της, δεν έτρεμε που θα τριγυρνούσε στη χώρα μ' ένα δισάκι ζητιάνας και πατερίτσες. Συμπονούσε μόνο τους φτωχούς χωρικούς και τους χαρούμενους, ανέμελους ανθρώπους στην ακτή του Löven, τους φτωχούς καβαλιέρους, όλους εκείνους που προστάτευε και συντηρούσε.

Είχε εγκαταλειφθεί απ' όλους, και παρόλα αυτά είχε τη δύναμη ν' αποποιηθεί τον τελευταίο φίλο της, για να μην τον κάνει φονιά.

Ήταν μια ασυνήθιστη γυναίκα, μεγαλειώδης σε δύναμη και ενεργητική διάθεση. Δεν πρόκειται να ξανάρθουν στη ζωή τέτοιες γυναίκες.

Την επόμενη μέρα, ο ταγματάρχης Samzelius αναχώρησε από το Ekeby για το δικό του αγρόκτημα στο Sjö, το οποίο βρίσκεται πολύ κοντά στο μεγάλο σιδηρουργείο.

Στη διαθήκη του Altringer, με την οποία ο ταγματάρχης πήρε το σιδηρουργείο, υπήρχε καθαρή διατύπωση: τίποτα δεν θα μπορούσε να πωληθεί ή να γίνει δωρεά, παρά μόνο μετά το θάνατο του ταγματάρχη, οπότε θα τα κληρονομούσε η γυναίκα του ή οι κληρονόμοι της. Αφού ο ίδιος δεν μπορούσε να ξεφορτωθεί τη μισητή κληρονομιά, όρισε τους καβαλιέρους να τη διευθύνουν, πιστεύοντας ότι μ' αυτόν τον τρόπο έκανε τη χειρότερη ζημιά στο Ekeby και στα υπόλοιπα έξι σιδηρουργεία.

Επειδή κανένας στη χώρα δεν είχε αμφιβολίες ότι ο μοχθηρός Sintram δούλευε για τον υποχθόνιο και ό,τι είχε υποσχεθεί εκείνος είχαν εκπληρωθεί πανηγυρικά, οι καβαλιέροι ήταν σίγουροι πως το συμβόλαιο θα ολοκληρωνόταν με το νι και το σίγμα, και ήταν αποφασισμένοι να μην κάνουν καμιά εξυπνάδα, κάτι για να κερδίσουν ή καμιά γυναικοδουλειά. Ήταν, επίσης, απολύτως πεπεισμένοι, ότι η ταγματαρχίνα ήταν μια απαίσια μάγισσα, η οποία ήθελε να τους καταστρέψει.

Ο παππούς Eberhard, ο φιλόσοφος, λαιδορούσε αυτά που πίστευαν, αλλά ποιος ρωτούσε αυτόν που ήταν τόσο έμμονος με τα δικό του πιστεύω. Αυτός ακόμα και να είχε βρεθεί μέσα στις φλόγες της κόλασης και να έβλεπε όλους τους διαβόλους να τον χαμογελούν ειρωνικά, πάλι θα ισχυριζόταν ότι σίγουρα δεν υπάρχουν, γιατί δεν μπορεί να υπάρχουν, επειδή ο παππούς Eberhard ήταν μεγάλος φιλόσοφος!

Ο Gösta Berling δεν είπε τίποτα για το τι πίστευε. Βέβαια είναι αλήθεια, ότι θεωρούσε πως ελάχιστα χρωστούσε στην ταγματαρχίνα για το ότι έγινε καβαλιέρος στο Ekeby. Θα προτιμούσε να είχε πεθάνει, παρά να κουβαλούσε τύψεις στη συνείδησή του ότι αυτός έφταιγε για την αυτοκτονία της Ebba Dohna. Δεν σήκωσε το χέρι του για να εκδικηθεί την ταγματαρχίνα, αλλά ούτε και για να τη βοηθήσει. Δεν είχε πεισθεί. Οι καβαλιέροι, όμως, απέκτησαν μεγάλη δύναμη και αίγλη. Τα Χριστούγεννα ήταν για γλέντια και διασκέδαση, οι καρδιές των καβαλιέρων γέμισαν με αγαλλίαση και η θλίψη που βάραινε τον Gösta Berling δεν φαινόταν ούτε στο πρόσωπό του, ούτε στα χείλη του.

(Μετάφραση: Οδ. Παπαθανασίου)